

Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä
ylasavon.seurakuntayhtyma@evl.fi

Viite: Lupa- ja valvontaviraston selvityspyyntö 20.5.2026 Kangaslammin hautausmaan toiminnan jatkamisesta, lialmi

Kangaslammin hautausmaan toimintaa koskeva valvonta-asia, lialmi

Asian taustaa

Kangaslammin hautausmaa sijaitsee 1E-luokkaan kuuluvalla Peltosalmi-Ohenmäen (0814002) pohjavesialueella. Itse hautausmaa sijaitsee orsivesikerroksen alueella. Orsivesi on varsinaisen pohjavedenpinnan yläpuolella, vettä huonosti läpäisevän maakerroksen päällä oleva erillinen vesikerros. Peltosalmi-Ohenmäki on vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi ja maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Pohjavesialue on saanut E-luokituksen, koska alueella on Pienijärven ja Kirmanjärven rantojen läheisyydessä lähteitä, jotka ovat luonnontilaisia sekä osin luonnontilaisen kaltaisia. Nämä lähteet ovat edustavan lähde- ja lehtolajiston ja tihkupintojen laajuuden perusteella merkittäviä.

Peltosalmi-Ohenmäen pohjavesialue sijaitsee etelä-kaakosta Lapinlahdelta lialmen kautta luoteeseen kulkevalla harjujaksolla. Alue alkaa etelästä katsottuna Kirmanjärven länsipuolelta ja ulottuu noin kymmenen kilometrin päähän lialmen taajaman eteläosiin Kangaslammin länsipuolelle. Kangaslammin hautausmaa sijaitsee pohjavesialueen pohjoisosassa. Pohjavesialueen kokonaispinta-ala on 8,37 neliökilometriä ja muodostumisalueen pinta-ala 6,2 neliökilometriä. Arvio vuorokaudessa muodostuvasta pohjaveden määrästä on noin 5 000 kuutiometriä. Pohjavesialueen kemiallinen tila on hyvä.

Itä-Suomen vesioikeus on 5.10.1984 antanut Peltosalmi-Ohenmäen pohjavesialuetta koskevan suoja-aluepäätöksen (nro 14/Ym I/84), jossa on määritetty suoja-alueet Kyllikinrannan, Peltosalmen ja Lemmenlaakson pohjavedenottamoille. Suoja-aluepäätöksen mukaan Kangaslammin hautausmaa kuuluu Kyllikinrannan ja Peltosalmen vedenottamoiden yhteiseen kaukosuoja-alueeseen. Päätöksen kaukosuoja-aluetta koskevan 3 g-kohdan mukaan kaukosuoja-alueella on kiellettyä hautausmaan perustaminen tai laajentaminen sekä nykyisen käytön jatkaminen 1.1.1990 jälkeen ilman vesioikeuden lupaa.

Ylä-Savon evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän haki 24.1.2023 päivättyllä ja 14.4.2023 täydennetyllä hakemuksella poikkeamisesta Itä-Suomen vesioikeuden päätökseen nro 14/Ym I/84 määrätyistä Kyllikinrannan, Peltosalmen ja Lemmenlaakson pohjavedenottamoiden suoja-alueääräyksistä Kangaslammin hautausmaan toiminnan jatkamiseksi ja laajentamiseksi lialmen kaupungissa. Itä-Suomen aluehallintovirasto hylkysi hakemuksen 31.10.2023 annetulla päätöksellä (Nro 82/2023, Dnro ISAVI/833/2023).

Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä pyysi 20.11.2023 Pohjois-Savon ELY-keskukselta lausuntoa suunnitelmasta hautaustoiminnan jatkamiseksi siihen saakka, kunnes asialle on saatu lainvoimainen päätös. Pohjois-Savon ELY-keskus antoi asiaan vastauksen 8.3.2024.

Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä on 16.3.2026 hakenut Lupa- ja valvontavirastolta vesitalouslupaa hautausmaan nykyisen käytön jatkamiseksi toistaiseksi. Kyseisen lupa-asian käsittely on kesken.

Valvonta-asian käsittely Lupa- ja valvontavirastossa sekä asiaan liittyvää lainsäädäntöä

Lupa- ja valvontavirastolle tehtiin 21.3.2026 valvontailmoitus Kangaslammin hautausmaan toimintaan liittyen. Asian johdosta Lupa- ja valvontavirasto pyysi 20.5.2026 Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymältä selvitystä hautausmaan toiminnasta.

Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä toimitti selvityksen Lupa- ja valvontavirastolle 3.6.2026. Selvityksessä todetaan muun ohella, että hautaustoiminta on jatkunut lupamenettelyn aikana viranomaisten tietoisuudessa ja ohjauksessa siten, että toimintaa on rajoitettu olennaisesti ja se on kohdistunut välttämättömiin hautauksiin seurakunnalle laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Yhteinen kirkkoneuvosto on päättänyt, ettei Kangaslammin hautausmaalta luovuteta uusia hautapaikkoja ennen kuin toiminnalle on olemassa lainvoimainen lupa, ja että uudet hautapaikat luovutetaan toistaiseksi lisälmen vanhalta hautausmaalta. Samassa yhteydessä on päätetty, että siirtymäaikana hautaukset toteutetaan normaalisyyisinä arkkuhautauksina tai uurnahautauksina, eikä syvähautauksia käytetä.

Seurakuntayhtymä on toteuttanut ja koonnut selvityksiä toiminnan mahdollisista vaikutuksista sekä käynnistänyt pohjavesivaikutusten seurannan. Pohjavesiputkesta ja hautausmaan kuivatusjärjestelmästä otettujen näytteiden perusteella ei ole havaittu viitteitä sellaisista poikkeamista, jotka osoittaisivat toiminnan aiheuttavan haitallisia vaikutuksia pohjaveden laatuun, ja että seuranta on toteutettu valvovan viranomaisen ohjeistuksen mukaisesti.

Seurakuntayhtymä myös toteaa, että hautausmaa on perustettu 1920-luvulla silloisten viranomaismenettelyjen mukaisesti. Hautausmaan toimintaan ja alueen vesitalousjärjestelyihin liittyy lisäksi aiemmin annettuja lainvoimaisia vesioikeudellisia lupapäätöksiä, joita ovat muun muassa Itä-Suomen vesioikeuden antamat päätökset n:o 47/Va/74 ja n:o 3/Va/82. Seurakuntayhtymän käsityksen mukaan asiassa on ollut pitkään vallinnut käytännöllinen oikeustila, jonka arviointi ja lupatarpeen täsmentyminen on tullut ajankohtaiseksi vasta valvonta-asian vireille tulon yhteydessä vuonna 2022. Tällöin seurakuntayhtymä on viranomaiskehotuksen perusteella ryhtynyt viipymättä toimiin lupatilanteen selkeyttämiseksi ja toiminnan saattamiseksi asianmukaiseen lupamenettelyyn. Seurakuntayhtymä pitää tärkeänä tuoda esiin, että toiminnan nykytilanne on luonteeltaan siirtymävaihetta koskeva ja väliaikainen.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 16 §:n mukaan maahan ei saa jättää tai päästää jätettä tai muuta ainetta taikka eliöitä tai pieneliöitä siten, että seurauksena on sellainen maaperän laadun huononeminen, josta voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, viihtyisyyden melkoista vähentymistä tai muu niihin verrattava yleisen tai yksityisen edun loukkaus (*maaperän pilaamiskielto*).

Ympäristönsuojelulain 17 §:n mukaan ainetta, energiaa tai pieneliöitä ei saa panna, päästää tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että: 1) tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka pohjaveden laatu voi muutoin olennaisesti huonontua; 2) toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka tehdä pohjaveden kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää; tai 3) toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua (pohjaveden pilaamiskielto).

Vesilain (587/2011) 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan vesitaloushankkeella on oltava Lupa- ja valvontaviraston lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos; (2) aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista; (5) olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä; (9) muulla edellä mainittuun verrattavalla tavalla loukkaa yleistä etua.

Peltosalmi-Ohenmäen pohjavesialue ja sen pohjavesi ovat osa valtakunnallista vesienhoitoa. Vesienhoidosta on säädetty laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (272/2011), valtioneuvoston asetuksessa vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006) ja valtioneuvoston asetuksessa vesienhoitoalueista (1303/2004). Vesienhoidon tavoitteena on turvata ja saavuttaa pinta- ja pohjavesien vähintään hyvä tila. Tavoitteen turvaamiseksi tulee Peltosalmi-Ohenmäen pohjavesialueella välttää kaikkea pohja- ja pintavedelle haittaa aiheuttavaa ja niiden tilaa heikentävää toimintaa.

Lupa- ja valvontaviraston kehoitus Kangaslammin hautausmaalla tehtävän hautaus toiminnan lopettamiseksi

Itä-Suomen vesioikeus on 5.10.1984 annetulla päätöksellä myöntänyt Peltosalmi-Ohenmäen pohjavesialuetta koskevan suoja-aluepäätöksen (nro 14/Ym I/84). Kyseisen suoja-aluepäätöksen määräyksen 3 g-kohdan mukaan kaukosuoja-alueella on kiellettyä hautausmaan perustaminen tai laajentaminen sekä nykyisen käytön jatkaminen 1.1.1990 jälkeen ilman vesioikeuden lupaa. Lupa- ja valvontaviraston käytettävissä olevien asiakirjojen mukaan ja sille toimitettujen selvityksien perusteella voidaan todeta, että Ylä-

Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymällä ei ole voimassa olevaa vesilain mukaista lupaa, joka mahdollistaisi Kangaslammin hautausmaan nykyisen toiminnan jatkamisen.

Itä-Suomen vesioikeuden päätöksellä 29.4.1974 (47/Va/74) on sallittu Kangaslammin hautausmaan salaojitusvesien johtamiseen Paloiskylän kylässä olevan Koivikon tilan alueella olevaan puroon ja johtamista varten tarpeellisen laskuojan kaivamiseen edellä mainitun tilan maalle. Itä-Suomen vesioikeus on katsonut toimenpiteen olevan tarpeellinen hautausmaa-alueen kuivatuksen järjestämiseksi. Itä-Suomen vesioikeus kumosi päätöksellään 29.1.1982 (3/Va/82) päätöksessä 47/Va/74 määrätyn lupaehdon nro 4, joka koski salaojitusveden ja luonnonojan veden laadun tarkkailua. Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan kyseisillä päätöksillä ei ole voitu ratkaista hautaustoiminnan vesilain mukaista sallittavuutta, koska Peltosalmi-Ohenmäen pohjavesialuetta koskeva suoja-aluepäätös ja siinä olevat määräykset annettiin vasta näiden päätösten jälkeen. Itä-Suomen vesioikeus on päätösharkinnassaan (nro 14/Ym I/84) katsonut, että pohjaveden laadun säilyttämiseksi on ollut tarpeellista määrätä pohjavedenottoamille suoja-alueet ja muun ohella edellyttää Kangaslammin hautausmaan käytön jatkamiselta vesilain mukaista lupaa. Näin ollen Itä-Suomen vesioikeuden päätökset (47/Va/74 ja 3/Va/82) eivät mahdollista nykyisen hautaustoiminnan jatkamista.

Vesitalouslupahakemuksen vireilläolo ei myöskään mahdollista nykyisen hautaustoiminnan jatkamista. Hautaustoimintaa ei ole mahdollista myöskään jatkaa, vaikka toiminnan nykytilanne olisi luonteeltaan väliaikaista ja pohjavedestä otettujen näytteiden perusteella ei nyt olisikaan havaittu viitteitä sellaisista poikkeamista, jotka osoittaisivat toiminnan aiheuttavan haitallisia vaikutuksia pohjaveden laatuun.

Lupa- ja valvontavirasto kehottaa vesilain 14 luvun 2 §:n nojalla Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymää lopettamaan hautaustoiminnan Kangaslammin hautausmaalla kokonaisuudessaan viimeistään 1.12.2026 mennessä. Jos toiminnalle myönnetään vireillä olevan hakemuksen perusteella vesitalouslupa, hautaustoimintaa saa sen jälkeen jatkaa lupapäätöksessä määrättyllä tavalla.

Lupa- ja valvontavirasto pyytää Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymää ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin se aikoo asiassa ryhtyä. Vastaus pyydetään toimittamaan Lupa- ja valvontavirastolle viimeistään 30.10.2026 mennessä sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@lvv.fi. Vastauksen yhteydessä pyydetään ilmoittamaan asian diaarinumero LVV-U/83728/2026.

Mahdolliset jatkotoimenpiteet

Jos hautaustoimintaa ei lopeteta edellä mainittuun määräaikaan mennessä, Lupa- ja valvontavirasto voi saattaa asian vireille hallintopakkoasiana vesilain 14 luvun 2 §:n nojalla. Vesilain 14 luvun 4 §:n nojalla Lupa- ja valvontavirasto voi kieltää vesilain taikka sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen rikkonut tahoa jatkamasta tai toistamasta säännöksen tai määräyksen vastaista menettelyä. Lupa- ja valvontaviraston on tehostettava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta, 4 tai 6 §:n nojalla antamaansa kieltoa tai

määräystä uhkasakolla tai uhallä, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään.

Asian ratkaiseminen ja lisätietojen antaja

Asian on esitellyt juristi Heikki Holopainen ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Sanna-Liisa Suojasto. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Lisätietoja asiasta antaa juristi Heikki Holopainen, heikki.holopainen@lvv.fi, puh. 0295 254 086.

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihtde: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/83728/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/83728/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Holopainen Heikki 24.09.2026 15:10

Ratkaisija Suojasto Sanna-Liisa 24.09.2026 15:08